علوم و تکنولوژی محیط زیست ، دوره دوازدهم، شماره دو، تابستان ۸۹

# بررسی ابعاد حقوقی اجرای کنوانسیون POPs در ایران به منظور ارایه چارچوب قانونی برای کنترل آلاینده های آلی پایدار در سطح ملی

فرهاد دبیری [۱]
تقی عبادی[۲]
عباس پور هاشمی[۳]
نیلوفر منوچهری[۴*]
niloofarmanoochehri@yahoo.com

تاریخ دریافت:۸۶/۵/۳۰ تاریخ پذیرش:۸۶/۷/۲۴

**چکیده**

*در سال های اخیر، جهان به طور فزاینده ای با مشکلات و تهدیدات زیست محیطی که در مجموع بر کل بشر و سایر موجودات و اکوسیستم ها تاثیر می گذارد، مواجه شده است. به طوری که راه حل های این مشکلات به ناچار جنبه بین المللی یافته اند. مواد شیمیایی خطرناک و آلاینده های آلی پایدار از جمله مخاطرات و تهدیدات زیست محیطی هستند که می توان به آن ها اشاره نمود. این مواد قادرند موجب بروز آثار حاد و دراز مدت بر سلامت انسان و سایر جانداران شوند. خطر ابتلا به انواع سرطان ها، تولید مثل ناهنجار و انتقال نسل به نسل در انسان ها و حیوانات از جمله پیامدهای منفی مصرف این مواد می باشد که با ایجاد نگرانی فزاینده، وضعیت مخاطره آمیزی را به وجود آورده است.*

*آلاینده های آلی پایدار شامل ۱۲ ماده می باشند. با اطلاع از مخاطرات بهداشتی خصوصاً در کشورهای در حال توسعه در اثر تماس مستقیم با آلاینده های آلی پایدار به ویژه اثرات آن ها بر زنان و متعاقباً بر نسل های آینده و با تصدیق این که زیست بوم اقیانوس ها و جوامع بومی به خاطر تاثیرات سوء آلاینده های آلی پایدار در معرض خطر بوده و آلودگی مواد غذایی بومی آنان نیز به عنوان یک موضوع بهداشت عمومی مدنظر می باشد و با اذعان به نیاز به اقدامات جهانی در خصوص آلاینده های آلی پایدار، لذا شورای حکام یونپ[۵] در تاریخ هفتم فوریه سال ۱۹۹۷ میلادی تصمیم به ایجاد سند بین المللی الزام آور در مورد مواد آلاینده آلی پایدار گرفت که تحت عنوان کنوانسیون استکهلم در خصوص آلاینده های آلی پایدار نامیده شد و در سال ۲۰۰۴ میلادی لازم الاجرا گردید. با توجه به تعهدات دولت جمهوری اسلامی ایران در قبال این کنوانسیون، یکی از زمینه های اصلی و محور های توانمند سازی برای اجرای الزامات کنوانسیون*

۱- استادیارگروه حقوق محیط زیست،دانشکده محیط زیست و انرژی ، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد علوم و تحقیقات تهران.
۲- استادیاردانشکده مهندسی عمران و محیط زیست ، دانشگاه صنعتی امیر کبیر
۳ - استادیارگروه حقوق محیط زیست،دانشکده محیط زیست و انرژی ، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد علوم و تحقیقات تهران.
۴- گروه حقوق محیط زیست،دانشکده محیط زیست و انرژی ، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد علوم و تحقیقات*(مسئول مکاتبات).
5- United Nations Environment Programme(UNEP)

Archive of SID
www.SID.ir

*POPs در ایران ، استفاده از ابزار قانونی و ساختار اجرایی مناسب با الزامات یاد شده می باشد. چرا که در چارچوب قواعد حقوقی، اجـرای تعهدات، قانونمند شده و در مسیری هدفمند جریان خواهد یافت. لذا تلاش در حفظ داشتن محیط زیست سالم و به دور از آلودگی و حفظ آن برای نسل های آینده همانا خود از اصول نیل به توسعه پایدار است که یکی از مهم ترین اهداف جامعه بین المللی می باشد.*

**واژه های کلیدی:** آلاینده های آلی پایدار ، یونپ(UNEP)، قواعد حقوقی ، کنوانسیون POPs ، توسعه پایدار

**مقدمه**

محیط زیست در تعریفی ساده شامل تمامی اجزا و عناصر محیط اعم از زنده (گیاهان، جانداران، انسان) و غیرزنده است که برهم تاثیر متقابل دارند. تخریب و یا کاهش کیفیت هریک از اجزا و یا عناصر یاد شده موجب صدمه به سایر اجزا می شود و در نهایت انسان نیز تحت تاثیر قرار می گیرد. کودها و سموم شیمیایی یکی از مهم ترین آلایندهای آب و خاک در بخش کشاورزی می باشند که دامنه اثر آن ها هوا را نیز آلوده می سـازد. آلاینده هـای آلی پایدار، ترکیبات سمی کلـره می باشند که اغلب آن ها در سالیان گذشته به عنوان آفت کش درمزارع کشاورزی مورد استفاده قرار می گرفتند. تعداد این ترکیبات، ۱۲ مورد است که در سطح بین المللی، بیشترین اولویت را به کنترل آن ها اختصاص داده اند.

این ترکیبات سمی به دلیل پایداری زیاد در محیط زیست، تجمع در بافت های چربی موجودات زنده و نیز نیمه فرآر بودن، منجر به پیامدهای بهداشتی و زیست محیطی خطرناک برای انسان و سایر موجودات زنده از جمله اثرات منفی برروی جنین می شوند.

به علت فراگیربودن این مشکلات، اقدامات و توافقات جهانی برای کنترل این ترکیبات آغاز گردید که نهایتا منجر به شکل گیری کنوانسیونی در شهر استکهلم کشور سوئد شد. از اهداف این معاهده که کنوانسیون آلاینده های آلی پایدار (POPs) نام گذاری شده است، عدم تولید این آلاینده ها و جایگزینی شان با مواد کم خطرتر، کاهش و ممنوعیت مصرف، ممنوعیت واردات و صادرات، از بین بردن مواد ذخیره شده از قبل و پاک سازی مناطق آلوده به آن ها است.

حفظ محیط زیست در مقابل آلاینده های آلی پایدار از آن جهت مهم است که این آلاینده ها برای مدت طولانی در محیط باقی مانده و به سادگی اثرات آن ها قابل برگشت به حالت اولیه نمی باشد. لذا می بایست درمصرف این گونه مواد حداکثر دقت را به عمل آورد و در شرایطی که نیاز به استفاده از این گونه مواد شیمیایی نیست از مصرف آن ها پرهیز نمود.

کنوانسیون POPs به عنوان یک ابزار حقـوقـی بین المللی مرتبط با مدیریت و کنترل آلاینده هـای آلـی پایـدار می باشد، که امید است با بهره گیری از آن و همچنین قوانین ملی مرتبط با آن بتوان اقداماتی را درخصوص حل معضلات زیست محیطی ناشی از آلاینده های آلی پایدار به انجام رساند.

**مفهوم آلاینده های آلی پایدار**

Persistent Organic Pollutants کـه بـا نـام اختصـاری POPs شناخته می شوند، ترکیبات آلی طبیعـی یـا مصنـوعی می باشند که در برابر تجزیه بیولوژیکی، شیمیایی و حتی پرتوها مقاوم بوده و دارای مشخصه هایی نظیـر حلالیّـت کـم در آب و حلالیّت زیاد در چربی می باشـند و بـا تجمـع در بافـت چربـی موجودات زنده خطرات جبران ناپذیری را برای سلامت انسـان و محیط زیست ایجاد می کنند و از طـرق مختلـف از جملـه آب، هوا و گونه های مهاجر بـه منـاطق مختلـف منتقـل، انباشـته و رسوب می شوند و سلامت انسان، سایر جانداران، محیط زیسـت و نسل های آینده را به مخاطره مـی اندازنـد(۲). ایـن ۱۲ مـاده عبارتند از: آلدرین، دیلدرین، انـدرین، کلـردان، هگزاکلروبنـزن، توکسافن، میرکس، ددت، هپتاکلر، بی فنیل های چند کلره، دی بنزوپی دی اکسین های چند کلره، دی بنزوپی دی فوران هـای چند کلره(۶ و ۷).

Archive of SID

www.SID.ir

**سابقه موضوع و شکل گیری کنوانسیون POPs**

در کنوانسیون رتردام که تحت عنوان «اصل اعلان رضایت قبلی» نامیده شده است، ۲۷ ماده شیمیایی وجود دارد که مواد آلی کلر دار از جمله DDT , PCBs را هم شامل می شود.

نظر به پایداری برخی ازمواد موجود درکنوانسیون رتردام پیشنهادی جهت ممنوعیت برخی از این مواد مد نظر قرار گرفت که مبنای ایجاد کنوانسیون جدیدی تحت عنوان کنوانسیون POPs یا آلاینده های آلی پایدار گردید.

با توجه به خطرات و مضرات حاصل از استفاده آلاینده های آلی پایدار بر سلامت انسان و محیط زیست، شورای حکام UNEP در تاریخ ۷ فوریه سال ۱۹۹۷میلادی از مدیر اجرایی UNEP درخواست نمود تا به همراه سازمان های بین المللی ذیربط نسبت به ایجاد کمیته مذاکراتی بین المللی (INC)[1] برای انعقاد سند بین المللی الزام آور به منظور اقدام بین المللی در مورد این مواد اقدام نماید.

مجموع این جلسات و مذاکرات، منجر به شکل گیری کنوانسیون استکهلم شد و در سال ۲۰۰۱ میلادی این کنوانسیون با هدف از رده خارج نمودن و حذف کامل ۱۲ ماده بسیار سمی پایدار و خطرناک از محیط زیست به ترتیب تا سال ۲۰۲۵ و ۲۰۲۸ میلادی به امضای ۱۲۶ کشور رسید و سرانجام با الحاق کشور فرانسه به عنوان پنجاهمین کشور،کنوانسیون استکهلم با موضوع آلاینده های آلی پایدار در تاریخ ۱۷ May ۲۰۰۴ اجرایی گردید .

اولین کنفرانس اعضای کنوانسیون (COP1)[2] در سال ۲۰۰۵ در اوروگوئه و دومین COP در سال ۲۰۰۶ در Geneva و اخیراً سومین COP در سال ۲۰۰۷ در داکار برگذار شده است.

این کنوانسیون شامل ۱ مقدمه، ۳۰ ماده و ۶ ضمیمه می باشد و هیچ گونه حق شرطی را نمی پذیرد. امین و امانت دار این کنوانسیون دبیر کل سازمان ملل می باشد و مقر آن در ژنو قرار دارد. زبان های رسمی این کنوانسیون، عربی، چینی، انگلیسی، فرانسه، روسی و اسپانیولی است(۳، ۸).

**اهداف کنوانسیون**

هدف از تشکیل این کنوانسیون ، از رده خارج نمودن و حذف کامل ۱۲ ماده بسیاری سمی ، پایدار و خطرناک از محیط زیست به ترتیب تاسال ۲۰۲۵ و ۲۰۲۸ میلادی می باشد همچنین با توجه به اصل ۱۵ اجلاس ریو در خصوص محیط زیست و توسعه پایدار، هدف این کنوانسیون، حفاظت سلامت انسان و محیط زیست در مقابل آلاینده های آلی پایدار است. از اهداف دیگر این کنوانسیون عدم تولید این ۱۲ ماده وجایگزینی آن ها با مواد کم خطرتر، کاهش و ممنوعیت مصرف، ممنوعیت واردات و صادرات از بین بردن مواد ذخیره شده از قبل و پاک سازی مناطق آلوده به آن ها است (۵ و ۶)

**بررسی مواد کنوانسیون**

کنوانسیون استکهلم در خصوص آلاینده های آلی پایدار شامل ۳۰ماده می باشد که این مواد به دو دسته تقسیم بندی می شوند.

۱- مواد اختصاصی که شامل مواد ۱تا ۸ است.

۲- مواد عمومی که شامل مواد ۹ تا ۳۰ می باشد. مواد عمومی کنوانسیون خود به دو دسته مواد عمومی «الف» و مواد عمومی «ب» تقسیم بندی می شوند.

مواد عمومی «الف» شامل مواد ۹تا ۱۶ می باشد که این مواد عموما در سایر کنوانسیون ها نیز ذکر شده اند ولی محتوای آن ها با سایر کنوانسیون ها مشترک نبوده و خاص این کنوانسیون می باشد.

مواد عمومی «ب» شامل مواد ۱۷تا ۳۰ می باشد که این مواد در سایر کنوانسیون ها نیز مشترک می باشند و حتی عبارات آن نیز با عبارات به کار رفته در کنوانسیون های دیگر مشابه می باشد.

مواد اختصاصی در این کنوانسیون بیانگر هدف کنوانسیون، تعاریف، تدابیری جهت کاهش یا حذف انتشار از

1- Intergovernmental Negotiation Committee
2- Conference of Parties

Archive of SID

www.SID.ir

تولید و استفاده عمدی و غیر عمدی آلاینده های آلی پایدار، معافیت ویژه، طرح های اجرایی و فهرست بندی این مواد می باشد.

هدف کنوانسیون POPs حفاظت سلامت انسان و محیط زیست در مقابل آلاینده های آلی پایدار می باشد که الهام گرفته از نگرش محتاطانه ایست که در اصل ۱۵ بیانیه ریو در خصوص محیط زیست و توسعه بیان شده است از نظر این کنوانسیون "عضو" به یک کشور یا یک سازمان وحدت اقتصادی منطقه ای اطلاق می شود که محدودیت های این کنوانسیون و اجرای آن را تقبل نموده است. این کنوانسیون دولت ها را مکلف به حفاظت از محیط زیست از طریق اتخاذ اقدامات احتیاطی و پیشگیرانه کرده که خود یکی از اصول حقوق بین الملل محیط زیست می باشد. در بند ۱ ماده ۳ کنوانسیون، تولید، استفاده، واردات و صادرات مواد شیمیایی مندرج در ضمیمه «الف» کنوانسیون برای اعضا ممنوع شده و یا تدابیر رسمی و قانونی لازم را برای جلوگیری از تولید و استفاده و واردات و صادرات آن ها الزام آور کرده است. همچنین تولید و استفاده از مواد شیمیایی مندرج در ضمیمه «ب» که شامل DDT می باشد نیز طبق مقررات آن ضمیمه محدود می شود. اعضا موظف اند اقداماتی انجام دهند تا اطمینان حاصل آید که واردات یک ماده شیمیایی که در ضمیمه «الف» یا «ب» قرار دارد در راستای اهداف زیر انجام گرفته است.

- با هدف دفع کاملا زیست محیطی یعنی پسماندها بر طبق روش های صحیح زیست محیطی جا به جا، جمع آوری، حمل و نقل و نگه داری شوند.
- یا برای یک کاربرد یا منظور خاص که برای عضو مشمول ضمیمه (الف یا ب) مجاز شمرده شده است.

کشور های عضو می توانند برای مدت معینی که حد اکثر ۵سال پس از تاریخ لازم الاجرا شدن کنوانسیون می باشد از معافیت ویژه استفاده کنند. یعنی نسبت به مصرف و یا در موارد معدودی تولید مواد مذکور در ضمیمه (الف یا ب) معافیت داشته باشند. عمل ثبت معافیت ویژه توسط دبیرخانه کنوانسیون انجام می شود و هر کشور می تواند از طریق تسلیم یک نامه به دبیرخانه برای ثبت یک یا انواع بیشتر ، معافیت ویژه اقدام نماید. یک عضو می تواند در هر زمان معافیت ویژه ثبت شده را از طریق تسلیم یک نامه به دبیر خانه پس بگیرد و همچنین می تواند با ارایه یک گزارش توجیهی دال بر ادامه نیاز به ثبت آن معافیت به دبیرخانه ارایه دهد و مجمع اعضا در خصوص تمدید تاریخ سررسید یک معافیت ویژه برای یک دوره حداکثر ۵ ساله اقدام نماید.

هر عضو باید طرحی را برای اجرای تعهدات خود به موجب این کنوانسیون تدوین و برای اجرای آن تلاش نماید و طرح اجرایی خود را ظرف ۲سال از تاریخ لازم الاجرا شدن کنوانسیون برای آن کشور ، به مجمع اعضا تسلیم نماید. یک عضو می تواند پیشنهادی را برای درج یک ماده شیمیایی در ضمایم ( الف، ب یا ج) به دبیرخانه ارایه دهد. در این پیشنهاد باید شناسنامه آن ماده شیمیایی از قبیل نام تجاری، شماره ثبت، میزان پایداری و تجمع پذیری در بافت های زنده و سایر مشخصات ذکر شده باشد. دبیرخانه پس از تایید این پیشنهاد آن را به کمیته تجدید نظر کنوانسیون تسلیم می نماید تا مراحل بعدی را طی کند.

مواد عمومی کنوانسیون مواد ۹تا ۳۰ می باشند که مواد ۹ تا ۱۶ آن در زمینه تبادل اطلاعات، آگاهی و آموزش، تحقیق و توسعه و نظارت، کمک های فنی، منابع مالی، گزارش دهی و بر آورد میزان تاثیر گذارمی باشد که همان مواد عمومی «الف» است. در این مبحث اعضا موظف اند تا در زمینه راهکارهایی جهت کاهش و یا حذف تولید، استفاده و یا انتشار آلاینده های آلی پایدار، خطرات این مواد، اثرات بهداشتی و زیست محیطی آن ها و جایگزین ها با یگدیگر تبادل اطلاعات نمایند و در حد توان خود نسبت به تشویق و تسهیل ارتقا آگاهی سیاست گذاران و تصمیم گیران مرتبط با آلاینده های آلی پایدار و در اختیار عموم گذاشتن کلیه اطلاعات موجود در مورد این مواد و تدوین و اجرای برنامه های آموزشی و اطلاع رسانی عمومی و تعلیم کارگران، متخصصان علمی، مربیان و کادر فنی مدیریتی اقدام نمایند.

Archive of SID

www.SID.ir

بر اساس پاراگراف ۴ ماده ۱۲ این کنوانسیون، ایجاد مراکز منطقه ای یا زیر منطقه ای به منظور توانمند سازی و ارتقا انتقال دانش فنی و کمک به کشور های در حال توسعه و اعضای با اقتصاد در حال گذر در راستای اجرای وظایف آنان تحت کنوانسیون استکهلم، مفید و ضروری می باشد. در خصوص رویه و منابع مالی، هر عضو در سطح توان خود حمایت و تشویق های مالی را با توجه به فعالیت های ملی که برای حصول اهداف این کنوانسیون طبق اولویت های طرح های ملی و برنامه های آن کشور حاصل آید به عهده می گیرد.

در مواد عمومی «ب» که شامل مواد ۱۷ تا ۳۰ می شود مواردی در خصوص ناهمخوانی، حل و فصل اختلافات، مجمع اعضا، دبیرخانه، اصلاحیه کنوانسیون و ضمایم، حق رای، لازم الاجرا شدن، حق شرط، کناره گیری و سندیت متن بیان شده است.

مجمع اعضا مسئول تعیین مراحل و رویه های نهادین برای مشخص کردن نا همخوانی ها با پیش بینی ها و تدارکات این کنوانسیون و تصحیح آن ها می باشد. هرگونه اختلافی که در مورد تفسیر و یا اجرای این کنوانسیون بین اعضا پیش آید باید از طریق مذاکره یا دیگر طرق صلح آمیز به انتخاب خودشان حل و فصل گردد. وظایف دبیرخانه در این کنوانسیون عبارت است از :

- ترتیبات لازم برای مجمع اعضا و ارگان های جنبی و تدارکات خدمات برای آن ها در صورت لزوم
- تسهیل کمک به اعضای خصوصاً در حال توسعه و اعضای با اقتصاد در حال گذر بر حسب درخواست برای اجرای کنوانسیون
- اطمینان از هماهنگی لازم با دبیرخانه دیگر نهادهای بین المللی مربوط
- تهیه و در دسترس گذاشتن گزارش ها ادواری مبتنی بر اطلاعات دریافت شده و دیگر اطلاعات موجود برای اعضا
- برای ورود به ترتیبات اداری و قراردادی آن طور که برای اجرای موثر وظایف آن لازم باشد، بر اساس رهنمون کلی مجمع اعضا اقدام خواهد گرفت.
- برای انجام امور دیگر دبیرخانه که در کنوانسیون در مورد آن تصریح شده و کارهای دیگر به نحوی که مجمع اعضا تعیین خواهدکرد

اصلاحات در مورد این کنوانسیون در نشست مجمع اعضا به تصویب می رسد. متن هرگونه اصلاحات پیشنهادی به اعضا از سوی دبیرخانه حد اقل ۶ ماه قبل از نشست که پیشنهاد در آن برای تصویب مطرح می گردد تسلیم خواهد شد. دبیرخانه نیز اصلاحات پیشنهادی را جهت اطلاع به امضا کنندگان این مجمع و به امانت دار این کنوانسیون ارایه خواهد داد.

هر عضو این کنوانسیون یک حق رای خواهد داشت و در مورد یک سازمان همگرایی اقتصادی منطقه ای در مورد مسایل مورد صلاحیت خود می تواند از حق رای خود معادل رای تعداد اعضای آن اتحادیه که اعضای این کنوانسیون می باشند استفاده کند.

این کنوانسیون هیچ گونه حق شرطی را نمی پذیرد و امین و امانت دار آن دبیر کا سازمان ملل می باشد که مقر آن در ژنو قرار دارد.

کناره گیری از این کنوانسیون بدین صورت است که در هر زمان پس از ۳ سال از تاریخی که این کنوانسیون برای یک عضو جنبه اجرایی به خود می گیرد ، آن کشور می تواند با دادن اعلامیه کتبی به امانت دار از کنوانسیون کناره گیری کند. هر گونه کناره گیری باید تا پایان مدت یک سال از تاریخ دریافت اظهار نامه کناره گیری و یادداشت مربوط به آن، انجام و یا در مدتی دیرتر چنانچه در اظهار نامه کناره گیری مشخص شده، صورت گیرد.

نسخه اصلی این کنوانسیون که از آن به زبان های عربی، چینی، انگلیسی، روسی، فرانسه و اسپانیولی نیز تهیه شده دارای اعتبار یکسان بوده و در نزد دبیرکل سازمان ملل به امانت گذارده شده است(۵).

Archive of SID

www.SID.ir

**الحاق دولت جمهوری اسلامی ایران به کنوانسیون**

سازمان حفاظت محیط زیست براساس مصوبه هیات محترم دولت مبنی بر تعیین سازمان به عنوان مرجع ملی در اردیبهشت ماه سال ۱۳۸۰ (May ۲۰۰۱) به نمایندگی از طرف دولت جمهوری اسلامی ایران، سندکنوانسیون را امضا نمود. قانون الحاق دولت جمهوری اسلامی ایران به کنوانسیون استکهلم در جلسه علنی روز سه شنبه مورخ ۸۴/۳/۱۰ در مجلس شورای اسلامی تصویب و در تاریخ ۸۴/۴/۵ به تایید شورای نگهبان رسید(۶).

**ابزار قانونی موجود برای اجرای کنوانسیون POPs در ایران**

یکی از زمینه های اصلی و محورهای توانمند سازی برای اجرای الزامات کنوانسیون POPs در ایران داشتن قوانین و مقررات و ساختار اجرایی مناسب با الزامات مذکور می باشد. این قواعد و مقررات در قالب قوانین، آیین نامه ها و مصوبات هیئت دولت و مصوبات شورای عالی محیط زیست تقسیم بندی می شوند که موارد مذکور به طور مستقیم یا غیر مستقیم ، مرتبط با موضوع آلاینده های آلی پایدار می باشند و به عنوان ابزار قانونی در این زمینه مورد استفاده قرار می گیرند(۴ و ۱).

**قوانین**

- قانون اساسی(اصل ۵۰)
- قانون نحوه جلوگیری از آلودگی هوا(مواد۱۲تا۴،۲۰، ۵، ۸،۹)
- قانون مدیریت پسماندها(مواد مربوط به پسماندهای ویژه)
- قانون حفاظت و بهسازی محیط زیست(مواد۱، ۶، ۹،تبصره ۹و۱۱)
- قانون شکار و صید
- قانون حفظ نباتات(تبصره ماده ۶، ماده۱۳، ۱۷)

**آیین نامه ها**

- آیین نامه اجرایی حفظ نباتات(ماده ۳۱)
- آیین نامه اجرایی کنترل و نظارت بهداشتی بر سموم و مواد شیمیایی(مواد۳ تا۱۰، تبصره ۱و ۲ از ماده ۹)
- آیین نامه بهداشت محیط (ماده۲)
- آیین نامه کارهای سخت و زیان آور(مواد ۱۴، ۱۵)
- آیین نامه اجرایی حمل و نقل جاده ای مواد خطرناک (اکثرمواد)
- آیین نامه مقررات صادرات و واردات

**مصوبات شورای عالی محیط زیست**

- مصوبه ۲۴۹ شورای عالی حفاظت محیط زیست
- مصوبه ۱۳۸ شورای عالی حفاظت محیط زیست

**قوانین**

**الف- قانون اساسی**

قانون اساسی هر کشور جزو مهم ترین قوانین آن کشور می باشد و به عنوان قانون مادر شناخته می شود. در قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران که در سال ۱۳۵۸ تصویب گردید، یکی از اصول آن یعنی اصل پنجاهم به حفظ محیط زیست و جلوگیری از آلودگی و تخریب آن اختصاص داده شده است. مفهوم و محتوای این اصل که رویکرد توسعه پایدار را به روشنی نشان می دهد و حدود ۱۴ سال قبل از کنفرانس ریو، اصل توسعه پایدار وحقوق نسل های آینده را مورد توجه قرار داده، از اهمیت خاصی برخوردار است. طبق اصل ۵۰ هر گونه فعالیتی که به نحوی موجب برهم خوردن تعادل و باعث آلودگی یا تخریب غیر قابل جبران محیط زیست گردد، ممنوع اعلام شده است و از آن جا که همه قوانین و مقررات باید در چارچوب قانون اساسی تصویب و تفسیر شوند، لذا این اصل یکی از مهم ترین قواعد حقوقی ایران در زمینه جلوگیری از تولید و انتشار هر گونه آلودگی در ارتباط با POPs محسوب می شود .

Archive of SID

www.SID.ir

**ب- قانون نحوه جلو گیری از آلودگی هوا**

این قانون مصوب سال ۱۳۷۴ می باشد و در زمینه کنترل کارخانجات در فرآیندهای حرارتی و تولید غیر عمد و خواسته و ناخواسته آلاینده های پایدار به ویژه درمورد ذوب مس یا آهن و فولاد و تولید ثانویه آلومینیوم و روی می تواند مورد استفاده قرار گیرد. مواد ۱۲تا ۲۰ قانون مذکور برای پیگیری و جلوگیری از آلودگی از جمله برای کنترل تولید غیر عمد آلودگی قابل استفاده است. مواد ۴، ۵، ۸، ۹ قانون مذکور، ابزار قانون مذکور، ابزار قانونی مناسبی جهت حذف سرب از بنزین و استفاده از بنزین بدون سرب و ساخت خودروها با استانداردهای تثبت که باعث کاهش یا حذف آلودگی محیط زیست می گردد و از این جهت تولید آلاینده های آلی پایدار در فرآیند سوخت بنزین سرب دار تحت کنترل قرار می گیرد .

**ج- قانون مدیریت پسماندها**

در قانون مدیریت پسماندها مصوب سال ۱۳۸۳، مدیریت خاصی در مورد پسماند ها از مرحله تولید تا مرحله دفع و بازیافت پسماندهای عادی و شهری، پسماندهای صنعتی، پسماندهای کشاورزی از قبیل پسماند ناشی از سموم دفع آفات و آفت کش ها، پسماندهای بیمارستانی و بالاخره پسماندهای ویژه و خطرناک اعمال می شود، کنترل آلودگی ناشی از سوزاندن لاشه ها و عملکرد لاشه سوزها نیز در محدوده اجرای همین قانون و قانون نحوه جلوگیری از آلودگی هوا قرار دارد .

**د- قانون حفاظت وبهسازی محیط زیست**

این قانون در سال ۱۳۵۳ به تصویب مجلس رسیده است که در آن چندین ماده وجـود داردکه به استناد آن ها می توان تا حدی آلاینده های آلی پایدار را تحت کنترل قرار داد .

ماده ۱ قانون مذکور که به سازمان حفاظت محیط زیست اجازه ممانعت و پیشگری از هر نوع آلود گی و اقداماتی را که باعث بر هم خـوردن تعادل و تنـاسب محیـط زیست می شود، می دهد.

ماده ۶ آن می گوید، سازمان حفاظت محیط زیست علاوه بر این که باید بررسی های علمی در جهت جلوگیری از استفاده از سموم کشاورزی و آفت کش ها یا هر گونه مواد مصرفی زیان آور به محیط زیست را انجام دهد بایستی ضوابط و معیارهای لازم را به منظور جلوگیری از آلودگی آب، خاک، هوا، بخش زباله ها و مواد زاید جامد و عواملی را که بر محیط زیست تاثیر می گذارند، را تهیه و به تصویب رسانده و بر اجرای این ضوابط نظارت نماید .

در ماده ۹ این قانون مقرر می دارد، اقدام به هر عملی که موجب آلودگی محیط زیست شود ممنوع است و به موجب تبصره ماده ۹، در صورتی که استفاده از سموم دفع آفات نباتی و آفت کش ها بر محیط اثرات منفی ایجاد نماید، سازمان محیط زیست ضرورت تجدید نظر در مقررات استفاده از سموم دفع آفات نباتی و جایگزینی مواد و روش های دیگر را به استفاده کنندگان توصیه خواهد کرد. ماده ۱۱ نیز فرآیند کنترل کارخانجات آلوده را مشخص می کند.

**هـ- قانون شکار و صید**

قانون و شکار و صید مصوب سال ۱۳۴۶ و اصلاحیـه ۱۳۷۵ می باشد. این قانون در ارتباط با کنوانسیون تجارت بین المللی گونه های در معرض خطر انقراض (CITES) و کنوانسیون حفاظت از گونه های وحشی مهاجر (CMS) امکان کنترل گونه هایی را که ممکن است حامل مواد آلاینده پایدار تجمع یافته در بدن خود بوده و موجب نقل و انتقال بین المللی شوند، فـراهم می سازد و قانون دام پزشکی نیز همین نقش را در مورد حیوانات اهلی و دام ها، ایفا می کند.

**و- قانون حفظ نباتات**

این قانون مصوب سال ۱۳۴۶ است و به موجب آن، سازمان حفظ نباتات موظف به مبارزه باآفات و بیماری های عمومی نباتات می باشد .

طبق تبصره ماده ۶ این قانون سازمان حفظ نباتات موظف است، نوع وترکیب سموم و نحوه مبارزه و موقع مبارزه و روش حفاظت از مسمومیت برای انسان و دام دستورات بهداشتی آن را تعیین و در هر منطقه به اطلاع عموم مردم برساند و

Archive of SID

www.SID.ir

طبق ماده ۱۳، سازمان حفظ نباتات مکلف است برای جلوگیری از مسمومیت انسان و دام و زنبور عسل در قبال استفاده از سموم دفع آفات نباتی دستورات فنی لازم و سایر دستور العمل های جامع را تدوین و به اطلاع مردم برساند .

ماده ۱۷، قانون مذکور نیز مقرر می دارد ورود و ساخت و تبدیل و بسته بندی و توزیع و صدور کلیه سموم دفع آفات نباتی و آفت کش ها وعلف کش ها و سموم بیماری های نباتی و هورمون های نباتی موکول به اخذ مجوز از وزارت جهاد کشاورزی است.

**آیین نامه ها**

**الف -آیین نامه اجرایی حفظ نباتات**

در ماده ۳۱ آیین نامه اجرایی قانون حفظ نباتات مصوب سال ۱۳۴۶، ساخت، فورمولاسیون، ورود، حمل و نقل و استفاده از آفت کش ها و سایر سموم دفع آفات نباتی و علف کش ها ، موکول به بررسی و تایید و اخذ مجوز از سازمان حفظ نباتات می باشد .

**ب- آیین نامه اجرایی کنترل و نظارت بهداشتی بر سموم و مواد شیمیایی**

این آیین نامه در سال ۱۳۷۸ به تصویب هیات وزیران رسیده و ناظر بر کنترل مواد شیمیایی و سموم می باشد. در این آیین نامه مواد شیمایی به شرح زیر تعریف شده است :

مواد شیمیایی ترکیباتی هستند با منشا معدنی یا آلی که حداقل دارای یک عنصرشیمیایی بوده وبه اشکال مختلف اعم از گاز، بخار ، مایع و جامد دیده می شوند و با توجه به راه ورود به بدن انسان و طول تماس، سلامت انسان و بهداشت محیط زیست را به خطر می اندازد.

سم ماده ای است که دارای منشا بیولوژیک یا شیمیایی (معدنی یا آلی) بوده و از راه های مختلف در مقادیر معین و معمولاً جزئی باعث اختلال و یا فعل وانفعالات حیاتی به طور موقت یا دایم می گردد.

مواد ۳تا ۱۰آیین نامه مذکور به مسایل ایمنی و حفاظت سلامت انسان در قبال آلاینده های شیمیایی و سموم اختصاص داده شده است. تولید و ساخت و فرمولاسیون این مواد حمل و نقل، بسته بندی، واردات و صادرات، فروش و مصرف مواد شیمیایی و سموم تابع فرآیند و تشریفات قانونی خاص و اخذ اجازه از وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی است .

طبق تبصره یک و دو ماده ۹ کلیه تولید کنندگان سموم و مواد شیمیایی موظفند هشدارهای لازم را در مورد خطرات استفاده مجدد از ظرف آن ها به روز بر چسب قید نموده و فروشندگان نیز از فروش سموم مواد شیمیایی که فاقد بر چسب و هشدار می باشند، خودداری نمایند.

**ج- آیین نامه بهداشت محیط**

این آیین نامه در سال ۱۳۷۱ به تصویب هیات وزیران رسیده است. در این آیین نامه به کنترل عواملی که محیط زندگی انسان را به گونه ای که روی سلامت، جسمی، روانی و اجتماعی انسان تاثیر می گذارد، اشاره می کند .

طبق ماده ۲ آیین نامه مذکور، هر اقدامی که تهدید برای بهداشت و سلامت عمومی مردم شناخته شود ممنوع است .

**د- آیین نامه کارهای سخت و زیان آور**

این آیین نامه در سال ۱۳۷۱ به تصویب هیات وزیران رسیده است. در ماده ۱ کار سخت و زیان آور را کاری تعریف کرده که در آن ها عوامل فیزیکی، شیمیایی، مکانیکی و بیولوژیک محیط کار غیر استاندارد بوده و در اثر اشتغال کارگر، تنفسی بالاتر از ظرفیت های جسمی و روانی در او ایجاد می شودکه نتیجه آن بیماری شغلی و عوارض ناشی از آن می باشد.

در ماده ۱۴ : امور سمپاشی باغات و مزارع و ضدعفونی کردن اماکن و مرغداری در زمان سمپاشی

ماده ۱۵: کارگرانی که مستقیماً در امر تولید و ترکیب سموم و آفت کش ها اشتغال دارند .

**ه- آیین نامه مقررات صادرات و واردات**

طبق جدول و تعرفه های این آیین نامه که همه ساله بنا به پیشنهاد وزارت بازرگانی به تصویب هیات وزیران می رسد، واردات و صادرات مواد شیمیایی و آلاینده های آلی پایدار موکول به اخذ مجوز می باشد.

Archive of SID

www.SID.ir

**و- آیین نامه اجرایی حمل و نقل جاده ای مواد خطرناک**

این آیین نامه مصوب سال ۱۳۸۰ می باشد و بیانگر ضوابط و مقرراتی در خصوص انجام هرگونه عملیات حمل و نقل جاده ای و بارگیری مواد خطرناک، مقرراتی درباره وسایل نقلیه حامل مواد خطرناک، رانندگان وسایل نقلیه حامل این مواد و موسسات و شرکت های حمل و نقل جاده ای می باشد(۱ و ۴).

**مصوبات شورای عالی حفاظت محیط زیست**

**الف**-مصوبه شماره ۲۴۹ شورای عالی حفاظت محیط زیست

این مصوبه راجع به ارزیابی زیست محیطی طرح ها و پروژه های بزرگ توسعه ای و ملی در سواحل کشور می باشد که در ماده ۳ بند الف، شماره ۳ انبارهای مواد شیمیایی و کالاهای خطرناک بیش از ۵۰۰۰ متر مربع، بر طبق این مصوبه، مشمول تهیه گزارش ارزیابی زیست محیط می باشند.

**ب**- مصوبه شماره ۱۳۸ شورای عالی حفاظت محیط زیست

طبق این مصوبه مجریان پروژه های زیر موظفند به همراه گزارش امکان سنجی و مکان یابی، نسبت به تهیه گزارش ارزیابی اثرات زیست محیطی پروژه اقدام نمایند.

الف- کارخانجات پتروشیمی

ب- پالایشگاه ها

ج- نیروگاه ها

د- صنایع فولاد

ه- سدها و دیگرسازه های آبی

و- شهرک های صنعتی

ز- فرودگاه ها

که از بین پروژه های مذکور، کارخانجات پتروشیمی، صنایع فولاد، شهرک های صنعتی، در اینجا مد نظر ما می باشند.

**دستگاه ها و سازمان های دولتی و غیر دولتی مرتبط با POPs در ایران**

**الف**- سازمان حفاظت محیط زیست

**ب**- سازمان مدیریت و برنامه ریزی

**ج**- وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی

**د**- وزارت جهاد کشاورزی

**ه**- وزارت بازرگانی

**و**- گمرک ایران

**ز**- وزارت صنایع و معادن

**ح**- وزارت راه و ترابری

**ط**- شهرداری ها

**ی**- سازمان های غیر دولتی زیست محیطی (NGO) (۹)

**بررسی اشکالات و خلاهای قانونی و اشکالات ساختاری در اجرای کنوانسیون POPs در ایران**

**الف: بررسی اشکالات و خلاهای قانونی**

گرچه در برخی از قوانین و مقررات ایران از قبیل قانون حفاظت و بهسازی محیط زیست، قانون مدیریت پسماندها و قانون حفظ نباتات و همچنین در آیین نامه اجرایی کنترل ونظارت بهداشتی بر سموم و مواد شیمیایی و مقررات صادرات و واردات و مصوبات شورای عالی حفاظت محیط زیست، ضوابط و مقرراتی را می توان برای اجرای کنوانسیون POPs جستجو کرده و از آن ها استفاده نمود، ولی از دو جهت می توان به این قوانین و مقررات موجود ایراد وارد کرد .

۱- قوانین و مقرات موجود، حالت کلی دارند و ناظر به کل آلاینده ها و یا سموم هستند، لذا امکان کاربرد خاص برای تطبیق با آلاینده های آلی پایدار منطبق با نیازهای کنوانسیون استکهلم را در همه موارد ندارند .

۲- در برخی موارد دیگر همانند جبران خسارت، آموزش و آگاه سازی و تنویر افکار عمومی و کنترل مصرف آلاینده ها، اساساً قوانین موجود، مسکوت است، به عبارت دیگر هیچ گونه حکم و ضابطه ای وجود ندارد.

**ب: بررسی اشکالات ساختاری**

گر چه سازمان حفاظت محیط زیست به عنوان یک دستگاه فرابخشی و نظارتی به موجب قانون حفاظت و بهسازی

Archive of SID

www.SID.ir

محیط زیست وقانون مدیریت پسماندها مسئولیت حفظ محیط زیست در مقابل انواع آلودگی ها را برعهده داشته و مرجع ملی کنوانسیون استکهلم نیز می باشد و از طرف دیگر برخی از دستگاه های دیگر مانند وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی نیز مسئولیت هایی در قبال اثرات مواد شیمیایی و سموم بر سلامت انسان دارند، ولی در عین حال اشکال و ایراد موجود در زمینه کنترل آلاینده های آلی پایدار ، فقدان یک ساختار یا نهاد مشترک برای هماهنگی بین دستگاه های ذیربط می باشد که بتواند به عنوان یک شورا یا کمیته هماهنگ کننده در زمینه انتظارات والزمات کنوانسیون استکهلم عمل نماید. از طرف دیگر حضور و مشارکت مردم و سازمان های غیر دولتی (NGOs) نقش انکار ناپذیری در تسریع وتسهیل امور به ویژه مسایل محیط زیست دارد، به همین لحاظ شکل گیری چنین نهادها و ضرورت جلب مشارکت آنان مهم و لازم است(۱).

**نتیجه گیری**

از آن جایی که کشور ایران یکی از اعضای کنوانسیون POPs می باشد، لذا ملزم به اجرای الزامات این کنوانسیون است. یکی از زمینه های اصلی و محورهای توانمندسازی در جهت تطبیق با الزامات کنوانسیون POPs داشتن قوانین و مقررات وساختار اجرایی مناسب با الزامات مذکور می باشد. لذا باید ترتیبات و تمهیدات لازم برای اجرایی کردن مفاد کنوانسیون استکهلم در ایران فراهم شده و در این راستا قوانین و مقررات ملی برای تطبیق با نیازهای کنوانسیون مهیا و آماده گردد .

بررسی قوانین و مقررات موجود وهمچنین ساختار و اختیارات قانونی دستگاه های دولتی مربوط نشان می دهد، هر چند برخی از قوانین و مقررات موجود در ایران در زمینه حفاظت محیط زیست و بهداشت و کنترل سموم، امکان اجرای کنوانسیون استکهلم را فراهم می کند و دستگاه های دولتی ذیربط با توجه به ساختار و صلاحیت خود قادر به اجرای قوانین و مقررات مذکور هستند، ولی به نظر می رسد در برخی موارد از قبیل جبران خسارت، تنویر افکار عمومی، ترفیع مقررات مربوط به کنترل و جلوگیری از افزایش مصرف آلاینده های آلی پایدار، خلأ قانونی و نواقصی وجود دارد، از این رو تدوین سیاست ها و مقررات و ضوابطی که با نیازها و الزامات کنوانسیون استکهلم مطابقت بیشتری داشته باشد، ضرورت خواهد داشت چرا که با توجه به برخی کمبودها و خلأ های قانونی در زمینه آلاینده های آلی پایدار، نمی توان تعهدات و الزامات این کنوانسیون را به طور کامل در ایران به اجرا در آورد. با توجه به این که کنوانسیون استکهلم در سال ۲۰۰۱ میلادی به امضای ۱۲۶ کشور جهان رسیده و در سال ۲۰۰۴ میلادی با پیوستن پنجاهمین کشور یعنی فرانسه، لازم الاجرا گردیده است و با توجه به این که در تیر ماه سال ۱۳۸۴ (هـ‌ش) در ایران به تصویب رسیده لذا بسیار جدید بوده و در مقایسه با سایر کنوانسیون ها از قبیل کنوانسیون وین (۱۹۸۷) در خصوص حفاظت از لایه ازن و یا کنوانسیون رامسر (۱۹۷۱) که از قدمت بیشتری نسبت آن دارند، پیش بینی می شود که در اجرای آن در کشور با کاستی ها و نواقص و اشکالاتی برخورد کنیم که به دلیل نوپا بودن این کنوانسیون، انتظار آن می رود و برای فایق آمدن بر این مشکلات پیش بینی شده و اجرای هر چه بهتر تعهدات این کنوانسیون در ایران ،نیاز به فرصت بیشتر، همکاری و هماهنگی دستگاه های ذیربط، تعیین وظایف آن ها ورفع نواقص و خلأ های قانونی است تا در نهایت منجر به شکل گیری یک زمینه مناسب برای اجرای کامل تعهداتی که کشور ایران به واسطه عضویت در کنوانسیون POPs عهده دار آن شده است، گردد. یکی از مهم ترین گام هایی که در جهت اجرای الزامات و مقررات کنوانسیون POPs در ایران برداشته شده است، تهیه پیش نویس قانون کنترل آلاینده های آلی پایدار مشتمل بر ۱۵ ماده می باشد که قرار است پس از اصلاحات نهایی به صورت یک لایحه به هیئت دولت ارایه گردد.

**پیشنهاد می شود:**

براساس مطالعات و بررسی هایی که در باره قوانین و مقررات ملّی و ساختار تشکیلاتی موجود و همچنین خلأهای قانونی و اشکالات ساختاری در زمینه اجرای کنوانسیون POPs

Archive of SID

www.SID.ir

در ایران انجام گرفته، ضرورت تدوین یک طرح قانونی که تامین کننده الزامات کنوانسیون و رافع مشکلات و خلاهای مورد بحث باشد احساس می شود. از این رو ارایه پیش نویس پیشنهادی قانون کنترل آلاینده های آلی پایدار در ایران از مهم ترین و اصولی ترین پیشنهاداتی است که می توان در جهت اجرایی شدن هرچه بهتر الزامات و مقررات این کنوانسیون در ایران ارایه نمود. این طرح پیشنهادی مشتمل بر ۱۰ ماده شرح ذیل ارایه می گردد:

**ماده ۱**

جهت تحقق اصل پنجاهم قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران و به منظور حفظ سلامت انسان و محیط زیست در مقابل آلاینده های آلی پایدار که از اهداف کنوانسیون POPs می باشد ، کلیه وزارت خانه و سازمان ها و موسسات و نهادهای دولتی و غیر دولتی و اشخاص حقیقی و حقوقی موظفند مقررات و سیاست های مقرر در این قانون را رعایت نمایند .

**ماده ۲**

منظور از آلاینده های آلی پایدار عبارت است از :

ترکیبات آلی طبیعی یا مصنوعی که در برابر تجزیه بیولوژیکی، شیمیایی و حتی پرتوها مقاوم بوده و دارای مشخصه هایی نظیر حلالیت کم در آب و حلالیت زیاد در چربی می باشد و با تجمع در شبکه غذایی و بافت چربی موجودات زنده، خطرات جبران ناپذیری را برای سلامت انسان و محیط زیست ایجاد می کند و از طرق مختلف از جمله آب و هوا و گونه های مهاجر به مناطق مختلف، منتقل، انباشته و رسوب می شود و در اثر تماس مستقیم، سلامت انسان، محیط زیست و نسل های آینده را به مخاطره می اندازد.

**تبصره**

فهرست آلاینده های آلی پایدار موضوع این قانون با توجه به کنوانسیون استکهلم توسط سازمان حفاظت محیط زیست تهیه و به تصویب هیات وزیران می رسد .

**ماده ۳**

در خصوص تحقق ماده ۳ کنوانسیون استکهلم جهت کاهش یا حذف انتشار از تولید و استفاده عمدی آلاینده های آلی پایدار، تولید کنندگان و مصرف کنندگان موظفند به تدریج و طی برنامه زمان بندی شده که به تایید سازمان حفاظت محیط زیست می رسد نسبت به کاهش یا حذف انتشار از تولید و استفاده عمدی آلاینده های آلی پایدار اقدام نمایند .

**ماده ۴**

مسئولان واحدهای تولیدی، صنعتی و خدماتی که مقادیر زیادی آلاینده های آلی پایدار را به طور غیر عمدی ایجاد و انتشار می دهند، باید ضمن انجام تدابیر احتیاطی و پیشگیرانه، هشدارهای لازم را در محل هایی که مستعد انتشار این مواد هستند داده و استفاده کنندگان از این مواد یا کسانی را که در معرض انتشار آن ها قرار دارند به خطرات موجود آگاه ساخته و آموزش های مورد نیاز را به آن ها بدهند و از طریق برچسب هایی هشدارهای لازم را در مورد خطرات این مواد به اطلاع عموم برسانند.

**ماده ۵**

قبل از این که هر گونه پیشنهادی جهت درج یک ماده شیمیایی در فهرست آلاینده های آلی پایدار و یا تغییر و اصلاح آن به دبیر خانه کنوانسیون ارایه گردد، باید به درخواست مشترک و تایید سازمان حفاظت محیط زیست، سازمان حفظ نباتات، وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، وزارت صنایع و معادن و تصویب هیات وزیران رسیده باشد .

**ماده ۶**

به منظور هماهنگی میان دستگاه ها و سازمان های مربوط، بررسی اقدامات انجام یافته در جهت اهداف کنوانسیون ، تدوین و انتشار گزارش پیشرفت کار، تعیین چالش های موجود و ارایه راهکار مناسب جهت رفع آن ها و برنامه ریزی پروژه های مشترک در این خصوص، ترکیبی از نمایندگان تام الاختیار وزارتخانه ها و سازمان های ذیربط تشکیل شورا یا کمیته ملی را می دهند که به عنوان بک مرجع قانونی فعالیت می کنند.

Archive of SID

www.SID.ir

**ماده ۷**

دولت یا سازمان حفاظت محیط زیست به عنوان مرجع ملی کنوانسیون استکهلم موظف است تا برنامه ریزی لازم را جهت آگاه سازی عمومی واطلاع رسانی نسبت به شناسایی آلاینده های آلی پایدار وخطرات آن و روش های مناسب کنترل یا کاهش انتشار POPs به عمل آورد .

**ماده ۸**

جهت معرفی مواد POPs، موارد کاربرد آن، خطرات آن برسلامت انسان و محیط زیست، جایگزین های آن، تعیین میزان موجود یا مقدار مصرف آن در کشور، راه های کاهش یا مقابله و یا حذف آن، بهترین روش های موجود و بهترین تجربیات زیست محیطی، آگاهی از نتایج تحقیقات انجام شده است، سازمان حفاظت محیط زیست مسئول تاسیس بانک اطلاعاتی در خصوص مسایل مربوط به POPs می باشد .

**ماده ۹**

به منظور تامین منابع مالی برای اجرای طرح ها و پروژه ها و تحقیقاتی که در زمینه مواد POPs و تعیین جایگزین ها، روش های به حداقل رساندن و یا حـــذف آن مواد انجام می پذیرد، صندوق ملی محیط زیست که بر اساس بند ب ماده ۶۸ قانون برنامه چهارم تـــوسعـــه جهت تقلیل آلاینده های وارد به محیط زیست و تخریب آن تاسیس شـــده است، می تواند حمایت مالی از آن ها را در دستور کار خود قرار دهد.

**ماده ۱۰**

کسانی که عالماً و عامداً به تولید، انتشار، مصرف و انباشت، حمل و نقل و خرید و فروش آلاینده های آلی پایدار اقدام می نمایند، علاوه بر رفع آثار خطر به هزینه خود، محکوم به پرداخت جزای نقدی در بار اول از ۱۰ میلیون ریال تا۱۰۰ میلیون ریال و در صورت تکرار، هر بار به دو برابر مجازات قبلی در این ماده محکوم می شوند .

در صورت ورود خسارت به مردم یا محیط زیست، مسئولان خسارت وارده موظف به جبران خسارت به هزینه خود می باشند.

**منابع**


۱. آزاد بخت، ب، ۱۳۸۳، گزارش گروه کاری قوانین و مقررات در پروژه توانمندسازی آلاینده های آلی پایدار.

۲. آلاینده های آلی پایدار، معاونت محیط زیست انسانی، دفتر بررسی آلودگی آب و خاک ،انتشارات سازمان حفاظت محیط زیست

۳. حبیبی، م ح ،۱۳۸۴، حقوق محیط زیست، جلد دوم، انتشارات دانشگاه تهران

۴. مجموعه قوانین و مقررات حفاظت محیط زیست ایران ،۱۳۸۳، جلد اول، انتشارات سازمان حفاظت محیط زیست

۵. مجموعه قوانین و مقررات حفاظت محیط زیست ایران ،۱۳۸۳ ، جلد دوم، انتشارات سازمان حفاظت محیط زیست

6. www.POPs.irandoe.org
7. www.POPs.int
8. www.UNEP.com
9. www.2lat.com


Archive of SID

www.SID.ir